הִלְכוֹת בִּרְכַּת הַפֵּרוֹת סִימָן רב

* מְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל (בית יוסף (ד"ה עכ"ל) בשם התשב"ץ (מ"ק סי' פו)): **ב** (ז) [ד] **הַבּוֹרֵא, כָּל זְמַן שֶׁלֹּא הִגִּיעַ** (יא) **לִכְפּוֹל הַלָּבָן מְבָרֵךְ עָלָיו** (יב) **בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה, וּמְשֶׁהוּא כְּפוֹל הַלָּבָן וְאֵילָךְ מְבָרֵךְ עָלָיו בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ.** (יג) **וּמְתוּקָּה שֶׁלֹּא נוֹדַע לָנוּ שֶׁעִיקַּר פִּיטָּתָהּ הַלָּבָן,** (יד) [ד]**לְעוֹלָם מְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה, עַד שֶׁיִּהְיֶה** (טו) **גָּדוֹל בְּיוֹתֵר.** * [ה]**וּשְׁאָר כָּל הָאֵילָן,** (טז) **מְשֶׁיּוֹצִיאוּ פְּרִי מְבָרְכִין עָלָיו בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ, [ו]וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהֵא** (ה) [ה] **מַר אוֹ** (יז) **עָפוּץ בְּיוֹתֵר** (יח) **עַד שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לַאֲכִילָה אֶפִלּוּ עַל יְדֵי הַדְחָק, דְּאָז** (יט) **אֵין מְבָרְכִין עָלָיו כְּלָל.** הַגָּהּ: וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּעַל חָרוּבִין אֵינוֹ מְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ, (כ) עַד שֶׁיַּרְאֶה בָּהֶן כְּמִין שַׁרְשָׁרוֹת שֶׁל חָרוּבִין, וְכֵן בְּזֵיתִים עַד שֶׁיִּגְדַּל הַנֵּץ סְבִיבָם, וְקֵדֶם לָכֵן (כא) מְבָרֵךְ (כב) בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה, וְכֵן עִקָּר

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ב [ד] הַבּוֹרֵא. עַיִן בְּאֵר הֵיטֵב. וְאִם סְחֵט עֲנָבִים בְּעוֹדָם בֹּסֶר וַעֲשָׂאָם יַיִן מְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל, עַיִן יוֹרֶה דֶּעָה סִימָן (רכ"ג) [קכ"ג] (ס"ח), וּלְדַעַת רַבֵּנוּ מְשֻׁלָּם (הובא בתוס' ע"ז כט: ד"ה א"ר) אֵינוֹ נֶאֱסָר בְּהַנָּאָה עוֹבֵד כּוֹכָבִים שֶׁנָּגְעָה מַיִם, וְאַף שֶׁרַבֵּנוּ תָּם (שם) אוֹסֵר מִשּׁוּם שֶׁאֵין אָנוּ בְּקִיאִים מַהוּ בֹּסֶר וְכֵן הַסְּחִיטוֹת הַפּוֹסְקִים, מִכָּל מָקוֹם לְעִנְיַן בְּרָכָה אֵינוֹ מְבָרֵךְ רַק שֶׁהַכֹּל. וּלְעִנְיַן עֲנָבִים עַצְמָם בְּעוֹדָם בֹּסֶר, עַיִן בְּיָד אֶפְרַיִם מַה שֶּׁכָּתַב בָּזֶה: **[ה] מַר.** עַיִן בְּאֵר הֵיטֵב. וְכֵן כָּתַב בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ד) בְּשֵׁם מַלְבּוּשֵׁי יוֹם טוֹב (סק"ב), וְעַיִן בְּפָנִים מְאִירוֹת חֵלֶק א' סִימָן ס"ה וּבְיָד אֶפְרַיִם מַה שֶּׁכָּתַב בָּזֶה:

בֵּאוּר הַלָּכָה

הַיַּיִן עַל יְדֵי זֶה מִבְּמוּת שֶׁהָיָה מְקֻדָּם וּכְמוֹ הֶהָיא דְּקוּנְדִיטוֹן שֶׁמְּבָאר בִּירוּשַׁלְמִי שֶׁהוּא שְׁלִישׁ דְּבַשׁ וּשְׁלִישׁ פִּלְפֵּלִין הֲרֵי דְּהַיַּיִן הוּא מְעוּט לְגַבֵּי הַבְּשָׂמִים וְהַדְּבַשׁ וַאֲפִלּוּ הָכִי מְבָרְכִין בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן. וְהַטַּעַם, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַשְׁבָּ"א בִּתְשׁוּבָה (ח"ד סי' קמט) **וְהָעִתִּיקוּ הַתַּשְׁבֵּ"ץ** (ח"א סי' פו), שֶׁהֲרֵי עִלְּווּי בּוֹ וְלֹא שִׁיְּךְ בָּזֶה לוֹמַר דְּהַיַּיִן הוּא טָפֵל, דְּאִדְרַבָּה הֵם טְפֵלִים לְגַבֵּי הַיַּיִן לְהַשְׁבִּיחַ טַעֲמוֹ, **וְדִבְרֵי הָרַמְ"א מְיֻרָּי בְּשָׁכַר וְיָצָא זֶה שֶׁאֵין דֶּרֶךְ הָעוֹלָם לְעָרֵב אוֹתָן בְּיַיִן כְּדֵי לְהַשְׁבִּיחַ טַעֲמוֹ, דַּהֲגַם דְּמִשְׁמַע דְּשָׁכַר מְחַזֵּק כֹּחַ הַיַּיִן, מִכָּל מָקוֹם אֵין דֶּרֶךְ הָעוֹלָם לְעָרֵב זֶה כְּדֵי לְהַשְׁבִּיחַ וְלָכֵן לֹא הֲוֵי טָפֵל לְגַבֵּי הַיַּיִן, וְעַל כֵּן תְּלוּי הַדָּבָר בְּרוּבָּא:**

* **מְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל.** עַיִן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"י) **שֶׁהַגְּרָ"א** חוֹלֵק עַל פְּסָק זֶה וְדַעְתּוֹ דִּמְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן, דְּמִזִּיגַת יַיִן בְּשָׂכָר שָׁוֶה לְמִזִּיגַת יַיִן בְּמַיִם וְלֹא אָזְלִינַן בָּזֶה בָּתַר רוּבָּא. **אֲבָל כַּמָּה אַחֲרוֹנִים הֶעְתִּיקוּ דִּבְרֵי הָרַמְ"א לְפְסַק הֲלָכָה,** וְנִרְאֶה דְּלֹא כְּתַב זֶה אֶלָּא דְּרֵי דְּהַיַּיִן הוּא מְעוּט לְגַבֵּי הַבְּשָׂמִים וְהַדְּבַשׁ וַאֲפִלּוּ הָכִי מְבָרְכִין בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן. וְהַטַּעַם, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַשְׁבָּ"א בִּתְשׁוּבָה (ח"ד סי' קמט) **וְהָעִתִּיקוּ הַתַּשְׁבֵּ"ץ** (ח"א סי' פו), שֶׁהֲרֵי עִלְּווּי בּוֹ וְלֹא שִׁיְּךְ בָּזֶה לוֹמַר דְּהַיַּיִן הוּא טָפֵל, דְּאִדְרַבָּה הֵם טְפֵלִים לְגַבֵּי הַיַּיִן לְהַשְׁבִּיחַ טַעֲמוֹ, **וְדִבְרֵי הָרַמְ"א מְיֻרָּי בְּשָׁכַר וְיָצָא זֶה שֶׁאֵין דֶּרֶךְ הָעוֹלָם לְעָרֵב אוֹתָן בְּיַיִן כְּדֵי לְהַשְׁבִּיחַ טַעֲמוֹ, דַּהֲגַם דְּמִשְׁמַע דְּשָׁכַר מְחַזֵּק כֹּחַ הַיַּיִן, מִכָּל מָקוֹם אֵין דֶּרֶךְ הָעוֹלָם לְעָרֵב זֶה כְּדֵי לְהַשְׁבִּיחַ וְלָכֵן לֹא הֲוֵי טָפֵל לְגַבֵּי הַיַּיִן, וְעַל כֵּן תְּלוּי הַדָּבָר בְּרוּבָּא:**

דְּמְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן, דְּמִזִּיגַת יַיִן בְּשָׂכָר שָׁוֶה לְמִזִּיגַת יַיִן בְּמַיִם וְלֹא אָזְלִינַן בָּזֶה בָּתַר רוּבָּא. **אֲבָל כַּמָּה אַחֲרוֹנִים הֶעְתִּיקוּ דִּבְרֵי הָרַמְ"א לְפְסַק הֲלָכָה,** וְנִרְאֶה דְּלֹא כְּתַב זֶה אֶלָּא דְּרֵי דְּהַיַּיִן הוּא מְעוּט לְגַבֵּי הַבְּשָׂמִים וְהַדְּבַשׁ וַאֲפִלּוּ הָכִי מְבָרְכִין בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן. וְהַטַּעַם, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַשְׁבָּ"א בִּתְשׁוּבָה (ח"ד סי' קמט) **וְהָעִתִּיקוּ הַתַּשְׁבֵּ"ץ** (ח"א סי' פו), שֶׁהֲרֵי עִלְּווּי בּוֹ וְלֹא שִׁיְּךְ בָּזֶה לוֹמַר דְּהַיַּיִן הוּא טָפֵל, דְּאִדְרַבָּה הֵם טְפֵלִים לְגַבֵּי הַיַּיִן לְהַשְׁבִּיחַ טַעֲמוֹ, **וְדִבְרֵי הָרַמְ"א מְיֻרָּי בְּשָׁכַר וְיָצָא זֶה שֶׁאֵין דֶּרֶךְ הָעוֹלָם לְעָרֵב אוֹתָן בְּיַיִן כְּדֵי לְהַשְׁבִּיחַ וְלָכֵן לֹא הֲוֵי טָפֵל לְגַבֵּי הַיַּיִן, וְעַל כֵּן תְּלוּי הַדָּבָר בְּרוּבָּא:**

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

הָעִקָּר. וְעַיִן בְּבֵאוּר הַגְּרָ"א שֶׁדַּעְתּוֹ לְדִינָא דְּגַם בְּעִנְיָנֵנוּ שָׁוֶה לְמִזִּיגַת יַיִן בְּמַיִם: **ב** (יא) **[ב]כְּפוֹל הַלָּבָן.** בְּגָדְלוֹ: (יב) **בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה.** דְּכָל דָּבָר שֶׁגָּדֵל עַל הָאִילָן וְאֵינוֹ עִקַּר הַפְּרִי, בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה [טור]: (יג) **וּמְתוּקָּה שֶׁלֹּא נוֹדַע וְכוּ'.** שֵׁשׁ כַּמָּה מִינִים גְּדוֹלִים וּקְטַנִּים: (יד) **[ד]לְעוֹלָם מְבָרֵךְ וְכוּ'.** מְשׁוּם דְּבִדִיעֲבַד אִם בֵּרַךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה עַל פְּרִי הָעֵץ יָצָא, כְּדִלְקַמָּן בְּסִימָן ר"ו (ס"א). וּמִכָּל מָקוֹם בִּכְגוֹן זֶה אֵין לָאֵכֹל מֵהֶם כְּשִׁעוּר שֶׁחַיָּב בְּבָרָכָה אַחֲרוֹנָה, אֶלָּא בְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה, כֵּיוָן שֶׁהוּא סָפֵק אִם יְבָרֵךְ אַחֲרֵיהֶם מַעַיִן שָׁלֹשׁ אוֹ בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת [אָבָל הָעוֹזֵר וּמַאֲמַר מָרְדְּכַי (סק"ד)]: (טו) **גָּדוֹל בְּיוֹתֵר.** וְאִם לְפִי מַרְאִית עַיִן כְּבָר נִגְמַר בְּשׁוּלּוֹ, (טז) אֵין נַפְקָא מִנָּהּ כְּלָל בְּגָדְלוֹ, וּבְכָל אֹפֶן מְבָרֵךְ עָלָיו בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ, וְכֵן אִם הַחֲרָצָנִים שֶׁלָּהֶם (טז) נִרְאֶה מִבַּחוּץ, בְּוַדַּאי הוּא קָרוֹב לְהִתְבַּשֵּׁל וּמְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ לְכַלַּי עָלְמָא: (טז) **מְשֶׁיּוֹצִיאוּ פְּרִי.** אַף עַל גַּב שֶׁהֵם עֲדַיִן (יז) קְטַנִּים בְּיוֹתֵר: (יז) **עָפוּץ.** חָמוּץ: (יח) **עַד שֶׁאֵינוֹ רָאוּי וְכוּ'.** מְבֹאָר מִזֶּה דְּאִם עַל כָּל פָּנִים נֶאֱכָלִים עַל יְדֵי הַדְּחָק, אַף עַל גַּב שֶׁחֲמוּצִים וּמָרִים הֵם כְּדָרְכָּן פֵּרוֹת בְּקַטְנוּתָם, אֲפִלּוּ הָכִי מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם בְּרָכָתָם הָרְאוּיָה. וּבְחַיֵּי אָדָם (ח"א כלל נא ס"ז) וְכֵן בְּסֵפֶר עוֹלְלוֹת אֶפְרַיִם (דיז ז) [א]פָּקְפְּקוּ בְּדִין זֶה, וְדַעְתָּם דִּבְכִגוֹן זֶה אֵינוֹ מְבָרֵךְ אֶלָּא שֶׁהַכֹּל, (יח) אִם לֹא שֶׁבִּשְׁלָן אוֹ שֶׁמִּתְקָן בְּאוֹר דְּאָז מְבָרֵךְ עָלָיו בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ, כֵּיוָן שֶׁהוּא פְּרִי בְּעַצְמוֹ אֶלָּא שֶׁצָּרִיךְ תִּקּוּן: (יט) **אֵין מְבָרְכִין עָלָיו כְּלָל.** דְּכִעֵץ בָּעֲלְמָא חָשִׁיב. (יט) וַאֲפִלּוּ מִתְקָן עַל יְדֵי אוֹר גַּם כֵּן אֵין מְבָרֵךְ עָלָיו רַק שֶׁהַכֹּל, וּכְדִין גַּרְעִינִין שֶׁמִּתְקָן לְקַמָּן בְּסָעִיף ג'. כָּתַב בְּחַיֵּי אָדָם (שם) דִּלְפִי זֶה מִינֵי פֵּרוֹת שֶׁמְּרַקְּחִין וּמְטַגְּנִין בִּדְבַשׁ וְכֵיוָצֵא בָּזֶה בְּעוֹדָם קְטַנִּים מְאֹד, אִם לֹא הָיוּ רְאוּיִין לֶאֱכֹל קֹדֶם רְקוּחָן כְּלָל, אֵין מְבָרְכִין עֲלֵיהֶם כִּי אִם שֶׁהַכֹּל לְאַחַר רְקוּחָן. וְעַיִן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה ושאר) מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ לְעִנְיַן תַּפּוּחִים: (כ) **עַד שֶׁיַּרְאֶה בָּהֶן וְכוּ'.** דְּאָז חָשִׁיב פְּרִי. אֲבָל כָּל זֶה גַּם כֵּן דַּוְקָא אִם לֹא הָיוּ מָרִים בְּיוֹתֵר וְכַנַּ"ל: (כא) **מְבָרֵךְ וְכוּ'.** וְכֵן הַסְּכִים הַמַּגֵּן אַבְרָהָם (סק"ו) וְהַגְּרָ"א. וְעַיִן שָׁם בְּבֵאוּר הַגְּרָ"א שֶׁמַּחְמִיר עוֹד יוֹתֵר בְּעִנְיָן זֶה כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ בְּבֵאוּר הֲלָכָה (שם): (כב) **בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה.** הַיְנוּ אֲפִלּוּ

שַׁעַר הַצִּיּוּן

מַחְלָה, עַיִן שָׁם. וְהִנֵּה הַמְעַיֵּן בְּתַשְׁבֵּ"ץ גּוּפֵיהּ (ח"א סי' פו) יִרְאֶה דַּעְתּוֹ דְּאַף לְעִנְיַן מָגֵּן בְּיַיִן מֵהֲנִי כְּשֶׁהָיָה מִתְּחִלָּה רֹב שָׁכָר, דְּהַיַּיִן נִתְבַּשֵּׁל בְּרֹבָא, נִרְאֶה דְּסִבָּרָתוֹ דָּרֵךְ בְּיַיִן אֲסוּר לְבַשֵּׁל, אֲבָל בְּיַיִן הַתּוּר כֵּיוָן שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל בְּרֹבָא שׁוּב אֵין שָׁם יַיִן עָלָיו וְאֵין אוֹסֵר אַחַר כָּךְ בְּמֵגַּע עַכּוּ"ם. אָכֵן אָנֵן לְדִינָא לֹא קַיְימָא לַן הָכִי, כְּמִבֹּאָר בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן קכ"ג סָעִיף ח' בְּהַגְּהָ"ה דְּעַל כָּל פָּנִים צָרִיךְ ששה נִגּוּד, וְאִם לָאו שָׁם יַיִן עָלָיו: **ב** (מו) מַאֲמַר מָרְדְּכַי (סק"ח) דִּלְא כְּמִשְׁמָעוּת הַב"ח (ס"א), וְכֵן כָּתַב בְּסֵפֶר עוֹלְלוֹת אֶפְרַיִם לְהַגָּאוֹן רַבִּי זַלְמָן מַרְגָּלִיּוֹת (דיז ז), עַיִן שָׁם: (מז) **דַּאֲפִלּוּ לְדַעַת הַפָּנִים מְאִירוֹת** (ח"א סי' סה) וְהַגְּרָ"א דְּחוֹלְקִים עַל פְּסַק הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ וּכְבֵאוּר לְהוּ דְּשִׁיעוּרָא דְּפוֹל הַלָּבָן לֹא שִׁיְּךְ רַק לְעִנְיַן אִסּוּר קְצִיצַת אֵילָנוֹת בְּשִׁבְיעִית וְלֹא לְעִנְיַן בְּרָכָה, דִּלְבְרָכָה בְּעִנְיַן דַּוְקָא עַד שֶׁיִּגְדַּל לְעוֹנַת הַמַּעֲשְׂרוֹת, הֲלָא בְּשִׁעוּר זֶה הִגִּיעַ לְעוֹנַת הַמַּעֲשְׂרוֹת, וְכִדְאִיתָא בְּרַמְבַּ"ם פֶּרֶק ב' מֵהִלְכוֹת מַעֲשֵׂר הֲלָכָה ה', עַיִן שָׁם. **וְאִפְשָׁר דְּאָז יוֹכֵל לְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל,** אֲפִלּוּ לְדַעַת הַפָּנִים מְאִירוֹת **לְקַמָּן בְּסִימָן רכ"ה סָעִיף ג'** בְּהַגְּהָ"ה, כֵּיוָן שֶׁהִיא חֲשׁוּבָה פְּרִי לְעִנְיַן מַעֲשֵׂר, וְלֹא מַצַּט הָרַמְ"א רַק שֶׁיִּעוּרָא דְּפוֹל הַלָּבָן: (מ) פּוֹסְקִים: (מ) **וּלְדַעַת הַפָּנִים מְאִירוֹת** (שם) **וְהַגְּרָ"א דְּלֹא הֲוֵי פֵּירָא לְעִנְיַן בְּרָכָה עַד שֶׁיַּגִּיעַ לְעוֹנַת הַמַּעֲשְׂרוֹת מִסְתַּבְּרָא דַּאֲפִלּוּ מִתְקָן אֵינוֹ מוֹעִיל:** (מ) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ה) בְּשֵׁם אַחֲרוֹנִים. **וּבְסֵפֶר עוֹלְלוֹת אֶפְרַיִם** (שם) **חוֹלֵק עַל זֶה, וְדַעְתּוֹ דְּכָל שֶׁאוֹכֵל גּוּף הַפֵּרוֹת לֹא אִכְפַּת לַן בְּמֵה שֶׁהִיא מִתְּחִלָּה מָרִים, אֶלָּא כָּל שֶׁהַגּוּף רָאוּיִין לֶאֱכִילָה עַכְשָׁו עַל יְדֵי שֶׁיִּתְקַן בְּאֵיזֶה דָּבָר מִבְּרָךְ עָלָיו בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ, וְלֹא דָּמֵי לְגַרְעִינִין.** וְהִנֵּה בְּבֵאוּר הַגְּרָ"א בְּסָעִיף ג' דְּבוּר הַמַּתְחִיל וְאִם מִשְׁמַע גַּם כֵּן דְּסָבִירָא לֵיהּ כְּסִבָּרָתוֹ, דַּאֲפִלּוּ בְּגַרְעִינִין מָרִים סְבִירָא לֵיהּ שָׁם לְדַעַת הַתּוֹסָפוֹת (ברכות לו: ד"ה קליפי) דְּמִהֲנֵי מִתּוֹךְ לְבָרֵךְ עָלָיו בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ, אֶלָּא דְּמִצַּד אַחֵר לֹא נוֹכַל לְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ לְדַעַת הַגְּרָ"א אֲפִלּוּ בְּלֹא הָיוּ מָרִים, דְּהָא הוּא סְבִירָא לֵיהּ דְּכַעֲנִין דַּוְקָא שִׁיְּעִיעוּ לְעוֹנַת הַמַּעֲשְׂרוֹת אָז חָשִׁיב פְּרִי:

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וּבשו"ע הרב (ס"ד) כתב כלשון השו"ע. **ב]** וּבשו"ע הרב (ס"ג-ד) כתב כהשו"ע.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת בִּרְכַּת הַפֵּרוֹת סִימָן רב

(טור): **ג** * [א]גַּרְעִינֵי הַפֵּרוֹת, אִם הֵם (כג) מְתוּקִים מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם (ו) [ז] בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ, וְאִם הֵם (כד) מָרִים אֵינוֹ מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם כְּלָל. [ח]וְאִם מִתְקָן עַל יְדֵי הָאוּר, (כה) מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם (ו) [ז] שֶׁהַכֹּל: **ד** [ט]שָׁמַן זַיִת, אִם שְׁתָאוֹ (כו) כְּמוֹת שֶׁהוּא אֵינוֹ מְבָרֵךְ עָלָיו כְּלָל, מְשׁוּם (כז) דְּאַזּוּקֵי מַזִּיק לֵיהּ, וְאִם אֲכָלוֹ (כח) עִם פַּת אֵינוֹ מְבָרֵךְ עָלָיו, דְּפַת (ט) [ח] עִקָּר, וּמְבָרֵךְ עַל הָעִקָּר (כט) וּפוֹטֵר אֶת הַטְּפֵלָה. [י]וְאִם שְׁתָאוֹ מְעֹרָב (ל) עִם מֵי סִלְקָ"א (הַנִּקְרָא אֲנִיגְרוֹן), שָׁאנוּ אֵינוֹ מַזִּיק אַדְרַבָּא הוּא מוֹעִיל לַגְּרוֹן, * אִם הוּא חוּשָׁשׁ בִּגְרוֹנוֹ, (לא) הֲוֵי

ז שם בתוספות (ד"ה קל"פ) [הראא"ש (שם סי' ח). ח הרשב"א (שם ד"ה קל"פ). ט ברכות ל"ה (ע"ב). י הרמב"ם בפרק ח' מהלכות ברכות (ה"ב).

בְּאֵר הַיטֵב

ג (ו) **בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ.** מהר"א הלוי בספר גן המלך סימן ל' כתב שמברך בורא פרי האדמה, וכן פסק בחשובת פנים מאירות (ח"א סי' סה) סימן ס"ה דמברך בורא פרי האדמה או שהכל, עיין שם, ועיין יד אהרן (הנה"ט): (ז) **שֶׁהַכֹּל.** איכא לדקדק לדברי המחבר שפסק דאם הם מתוקים מברך עליהם בורא פרי העץ שמע מינה דהוי פרי, אם כן קשה תקן על ידי האור נמי ליברך בורא פרי העץ כמו גבי בשקדים בסעיף ה'. ויש לומר דכשהן מרים לאו פרי ניהו, מה שאין כן בשקדים. מגן אברהם (סק"ו), וכן כתב בלבוש: **ד** (ט) **עִקָּר.** ואם מחבין לרפואה ואוכל רק מעט פת שלא יזיקנו בגרונו, מברך על השמן, והוא הדין אם שותהו עם שאר משקין לרפואה כגון עם שכר או יין שרף דמברך על השמן בורא פרי העץ. מגן אברהם (סק"ח):

ב' סימן קמ"ב: **ד** [ח] **עִקָּר.** עיין באר היטב. ועיין ב"ח (ס"ב) ועטרת צבי והאליה רבה (סק"ח) שדעתם שהפת עקר, ועיין בידי אפרים:

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ג [ז] **בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ.** עיין באר היטב. ועיין במעדני יו"ט ברכות פ"ו סי' ד אות ג) ואליה רבה (סק"ח) בשם מלבושי יום טוב (סק"ג) ובקורי חדש ואבן העזור, ודעת הפרי חדש לברך שהכל, ובברכי יוסף (סק"ג) כתב שאף שנתנן הפלה (סי' ל) ואבן העזור כתבו לברך בורא פרי האדמה, לאפוקי נפשיה מפלוגתא יש לברך שהכל, ועיין בידי אפרים מה שכתב בזה: [ז] **שֶׁהַכֹּל.** עיין באר היטב. ועיין בעטרת זקנים (ס"ה) בשם הלבוש, ועיין בפרי העזור ובברכי יוסף (סק"ד) כתב שדברי הפמג אברהם (סק"ו), והפמג אברהם רמז לדברי הלבוש, עיין שם. ועיין בידי אפרים עיין שם בזה בשם אבודרהם (הל' ברכת בופה"ע) שדעתו גם בזה לברך בורא פרי העץ, ובכרי כתבתי בסעיף קטן שלפני זה אפילו במתוקין יש לברך שהכל. ועיין בידי אפרים דבמתוקין בדיעבד אם ברך בורא פרי האדמה או בורא פרי העץ אין לו לחזור ולברך משום חשש ברכה לבטלה, מה שאין כן בקרים ומתקן על ידי האור עיין שם. ועיין בשאילת יעבץ"ץ גרעיני הקאנו"י לאחר שקולין אותם בקאכולקע יברך בורא פרי האדמה, עיין שם חלק ב' סימן קמ"ב: **ד** [ח] **עִקָּר.** עיין באר היטב. ועיין ב"ח (ס"ב) ועטרת צבי והאליה רבה (סק"ח) שדעתם שהפת עקר, ועיין בידי אפרים:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

הם מתוקים, דַּעֲדַיִן אֵינָם עִקָּר פְּרִי: **ג** (כג) **מְתוּקִים.** לָאו דַּוְקָא, (ס) אֶלָּא כָּל שֶׁהַחַךְ נֶהֱנֶה מִמֶּנּוּ בְּמִקְצָת. וְהַשַּׁעַם שֶׁמְּבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ, מְשׁוּם דְּהֵם נַמִי חֵלֶק מֵחֶלְקֵי הַפְּרִי. (סא) וְהָרַבֶּה אַחֲרוֹנִים חוֹלְקִים עַל זֶה, וּסְבִירָא לְהוּ דְּאֵינוֹ מְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ, וְדִלְא הָוֵי כִּפְרִי גוּפָא [א]וְאֵינוֹ מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם (כב) אֶלָּא בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה, וְכֵן הַסְכָּמַת הַגְּרָ"א. וְאִם בֵּרַךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ יָצָא בְּדִיעֲבַד (דְּרַךְ הַחַיִּים (דיעני ברכת הנהנין ס"ד)]. וְאִם אוֹכַל הַגַּרְעִין אַחַר שֶׁאוֹכַל הַפְּרִי, מִסְתַּבְּרָא (סג) דְּלְכַלֵּי עֲלְמָא נִפְטָר בְּבִרְכַת בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ שֶׁבֵּרַךְ עַל הַפְּרִי, מְשׁוּם דְּהָוֵי טָפֵל לַפְּרִי: (כד) **מָרִים.** הֵינוּ שֶׁאֵינָם רְאוּיִים לֶאֱכל אֲפִלּוּ עַל יְדֵי הַדְּחָק, וְכַנַּ"ל בְּסוֹף סָעִיף ב': (כה) **מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם שֶׁהַכֹּל.** הָרַבֶּה (כה) אַחֲרוֹנִים הֶקְשׁוּ עַל זֶה, וְדַעְתַּיְיהוּ דִּלְדַעַת הַמַּחַבֵּר דְּגַרְעִינִין הָוֵי כִּפְרִי גוּפָא אִם כֵּן גַּם בְּמָרִים וּמִתְקַן עַל יְדֵי אֵיזֶה דָּבָר נַמִי מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ, וּכְמוֹ גְּבֵי שְׁקֵדִים הַמָּרִים הַמְבֹאָר בְּסָעִיף ה'. (כה) וְיֵשׁ מְתָרְצִים דַּאֲפִלּוּ לְדַעָה זוֹ לֹא עֲדִיפָא גַּרְעִינִין כְּשְׁקֵדִים גּוּפָא, שֶׁהַם עִקָּר הַפְּרִי, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּגַרְעִינִין, וּלְהָכִי אִם הֵם מָרִים לֹא מִקְרֵי פְּרִי כְּלָל וְלֹא מְהַנֵּי בְּמַה שֶׁמְּמַתְּקִין אַחַר כָּךְ. מֵיהוּ לְדִינָא (כו) אֵין לָזוּז מִפְּסַק הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ, דִּכְלָאו מִכְּלָל לֹא מְהַנֵּי בְּמַה שֶׁמְּמַתְּקִין אַחַר כָּךְ. מִקֹּדֶם דַּעַת הָרַבֶּה אַחֲרוֹנִים וְהַגְּרָ"א מִכְּלָלָם לַחֲלֹק עַל עִקַּר דִּינָא דְּמַחַבֵּר, וּלְדִידְהוּ גַּם גַּרְעִינִין מְתוּקִין אֵינוֹ מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם לְכָל הַיּוֹתֵר רַק בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה, דְּלָאו פְּרִי נִינְהוּ, וּמִמֵּילָא בְּמָרִים וּמִתְקַן עַל יְדֵי הָאוּר אֵינוֹ מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם אֶלָּא שֶׁהַכֹּל: **ד** (כו) **כְּמוֹת שֶׁהוּא.** בְּלֹא תַּעֲרוֹבוֹת דָּבָר אַחֵר לְהַחְלִישׁ כֹּחַ הַשֶּׁמֶן: (כז) **דְּאַזּוּקֵי מַזִּיק לֵיהּ.** (מ) וַאֲפִלּוּ נַמִי אֵינוֹ מְבָרֵךְ, דְּשֶׁמֶן כְּמוֹת שֶׁהוּא אֵין נֶהֱנֶה מִמֶּנּוּ: (כח) **עִם פַּת.** פֵּרוּשׁ אַף עַל גַּב דְּעִם פַּת אֵינוֹ מַזִּיק לֵיהּ הַשֶּׁמֶן, וְאַדְרַבָּה נֶהֱנֶה מִזֶּה, אֲבָל עַל כָּל פָּנִים אֵינוֹ מְבָרֵךְ עָלָיו, מְשׁוּם דַּהֲוָה לֵיהּ פַּת עִקָּר וּמְפַטֵּר בִּבְרָכַת הַפַּת: (כט) **וּפוֹטֵר אֶת הַטְּפֵלָה.** וַאֲפִלּוּ הָיָה (כם) שֶׁמֶן הַרְבֵּה נַמִי אֵינוֹ אֶלָּא טָפֵל לַפַּת. (ס) וְכָל זֶה בְּאוֹכֵל הַשֶּׁמֶן לְלַפַּת בּוֹ הַפַּת, אֲבָל אִם אוֹכֵל הַשֶּׁמֶן מִפְּנֵי שֶׁחוֹשֵׁשׁ בִּגְרוֹנוֹ, רַק אוֹכֵל לָזֶה מְעַט פַּת כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לֶאֱכל הַשֶּׁמֶן עִמּוֹ וְלֹא יַזִּיקֶנּוּ, בָּזֶה מִקְרֵי הַשֶּׁמֶן עִקָּר (ל) וּפוֹטֵר הַפַּת הַטְּפֵלָה לוֹ, וְאֵין צָרִיךְ לִטֹּל יָדָיו וּלְבָרֵךְ הַמּוֹצִיא. (לא) [ב]וְיֵשׁ חוֹלְקִים וּסְבִירָא לְהוּ דְּאַף בְּכַהֲאי גַּוְנָא הַפַּת עִקָּר [אַלְיָה רַבָּה עַיֵּן שָׁם (סק"ח)]: (ל) **עִם מֵי סִלְקָ"א.** וְהוּא הַדִּין אִם עֵרְבוֹ עִם אֵיזֶה (לב) שְׁאָר מַשְׁקֶה בְּעִנְיָן שֶׁנֶּהֱנֶה מֵהַשֶּׁמֶן עַל יְדֵי זֶה וְאֵינוֹ מַזִּיקוֹ: (לא) **הֲוֵי לֵיהּ שֶׁמֶן עִקָּר.** דְּמִרֹכֶךְ וּמְרַפֵּא אֶת הַגְּרוֹן, וְאַף עַל גַּב דְּהָאֲנִיגְרוֹן (לג) מְרַבֶּה עַל הַשֶּׁמֶן,

בְּאוּר הֲלָכָה

הַכֹּל בְּרִמְבַּ"ם פֶּרֶק ב' מֵהִלְכוֹת מַעֲשֵׂר (ה"ח) עַיֵּן שָׁם, וְקַדֵּם שֶׁהִגִּיעוּ **לְשִׁעוּר זֶה אֵינוֹ מְבָרֵךְ רַק בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה.** וְיֵשׁ סָעַד לִדְבָרֵיהֶם מֵהָרַמְבַּ"ם פֶּרֶק ה' מֵהִלְכוֹת (הט"ו) וּפֶרֶק ח' מֵהִלְכוֹת בְּרָכוֹת (ה"ח) עַיֵּן שָׁם, וּכְבָר נָשְׁאוּ וְנָתְנוּ בָּזֶה הָאַחֲרוֹנִים. **וְהִנֵּה לְפִי דִבְרֵי הַגְּרָ"א וְהַפָּנִים מְאִירוֹת** (ח"א סי' סה) **מְסְתַּבְּרָא דַּאֲפִלּוּ מִתּוֹךְ בָּאוּר לֹא מְהַנֵּי,** כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ חָשׁוּב פְּרִי **קֹדֶם שֶׁהִגִּיעַ לְעוֹנַת הַמַּעֲשֵׂרוֹת, וּלְעוֹלָם מְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה,** וְיֵשׁ לְהָנִיחַ כַּן לְמַעֲשֶׂה לְכָאוֹרָה, דְּזֶה יוֹצֵא מִמַּה נַּפְשָׁךְ, **וּמִכָּל מָקוֹם הַנּוֹהֵג בְּסֵפֶק הָאַחֲרוֹנִים שֶׁנִּמְשְׁכוּ אַחַר הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ אֵין לְמִחוֹת בְּיָדוֹ דַּיּוֹ לוֹ עַל מִי לִסְמֹךְ.** אָמְנָם אִם לֹא הָיוּ רְאוּיִין לֶאֱכל רַק עַל יְדֵי הַדְּחָק, אֵין לְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ רַק כְּשֶׁבִּשְׁלָן אוֹ מִתְּקָן בְּאוּר, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק יח) בְּשֵׁם הַחַיֵּי אָדָם וְהָעוֹלְלוֹת אֶפְרַיִם. **וְדַע, דִּלְעִנְיַן תַּפּוּחִים שֶׁעוֹרָן לְעוֹנַת הַמַּעֲשֵׂרוֹת אֲפִלּוּ כְּשֶׁהֵן קְטַנִּים וְרַק מַשְׁנַעֲשׂוּ עֲגֻלִּים** כְּמֹבְאָר בְּרִמְבַּ"ם שָׁם, וְאִם כֵּן בָּזֶה גַּם הַגְּרָ"א וְהַפָּנִים מְאִירוֹת מוֹדִים לְדַעַת הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ דְּמְבָרְכִין אָז עֲלֵיהֶם בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ, **וְאִם הָיוּ רְאוּיִין אֲלוּ הַקְּטַנִּים לֶאֱכל רַק עַל יְדֵי הַדְּחָק וּמִתְקָן עַל יְדֵי בְּשׁוּל, גַּם כֵּן מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ לְכַלֵּי עֲלְמָא:**

ג * [ג]גַּרְעִינֵי הַפֵּרוֹת וְכוּ'. עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק כג) **בְּמָה שֶׁכָּתַבְנוּ שֶׁהָרַבֶּה חוֹלְקִים עַל זֶה וּסְבִירָא לְהוּ דִּמְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה.** וְיֵשׁ [שְׁקוֹרִין סאקטאלי"ן] שֶׁבְּתוֹכָן נִמְצָא גַּרְעִינִין כְּמִין שְׁקֵדִים מָשׁ, **דְּהֵינוּ נַמִי כְּמִין גַּרְעִין בְּעָלְמָא אוֹ דְּבָזֶה כַּלֵּי עֲלְמָא מוֹדִים דִּמְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ** דְּאֵין זֶה בִּכְלָל גַּרְעִין אֶלָּא פְּרִי בְּתוֹךְ פְּרִי, וְגַם בְּוַדַּאי כַּלֵּי עֲלְמָא נָטֵי לְהוּ אַדַּעְתָּא דְּהָכִי. וְעַיֵּן בְּדֶרֶךְ הַחַיִּים (דיני ברכת הנהנין ס"ד), **וְצָרִיךְ עִיּוּן:**

ד * **אִם הוּא חוֹשֵׁשׁ בִּגְרוֹנוֹ וְכוּ'.** עַיֵּן **בִּפְרִי מִגְדִּים** (משב"ז סק"ב) **שֶׁמִּסְתַּפֵּק אִם בְּעִינַן שֶׁיְּהֵא לִרְפוּאָה אוֹ דִּילְמָא אֲפִלּוּ בְּסְתָמָא הָוֵי כְּמִכְּנַן,** עַיֵּן שָׁם:

לִיקוּטֵי דִבְרֵי הָרַב: א] ובשו"ע הרב (ס"ח) כתב שמברך עליהם בורא פרי העץ. **ב]** ובשו"ע הרב (ס"י) כתב שאם אינו מתכוין אלא לרפואה ואינו מתכוין באכילת הפת אלא בשביל השמן שיוכל לאכלה עמו ולא יזיק לו אין צריך ליטול ידיו ולברך המוציא, שאף הפת נעשה טפילה, אבל אם הוא רעב ותאב לאכול פת אע"פ שאוכל עמה השמן לרפואה הפת עיקר ומברך עליה ברכת המוציא ופוטרת את השמן כמו כל הדברים הבאים מחמת הסעודה.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah